

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2*

The Relationship Between Academic Administration and Student
Quality According to the Educational Standards of Schools under
Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 2

ช่อเพชร สิทธิพล, อุดลย์ พิมพ์ทอง และวานิช ประเสริฐพร
Chorpet Sittipol, Adul Pimthong and Vanich Prasertphorn
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ประเทศไทย
Northeastern University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: tualak1113@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 2) ศึกษาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 การวิจัยเป็นแบบเชิงสหสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 327 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามาเน่ ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของการบริหารงานวิชาการเท่ากับ 0.97 และคุณภาพผู้เรียนเท่ากับ 0.98 โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการปฏิบัติเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การวัดผลและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการนิเทศการศึกษา

*ได้รับบทความ: 21 เมษายน 2568; แก้ไขบทความ: 6 พฤศจิกายน 2568; ตอปรับตีพิมพ์: 30 พฤศจิกายน 2568
Received: April 21, 2025; Revised: November 6, 2025; Accepted: November 30, 2025

2. คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .741$) โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา กับความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุดคือด้านการนิเทศการศึกษากับความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; คุณภาพผู้เรียน; มาตรฐานการศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the academic administration of schools, 2) examine the student quality according to educational standards, and 3) investigate the relationship between academic administration and student quality according to educational standards of schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 2. The research was a quantitative correlational study. The samples consisted of 327 school administrators and teachers selected by Taro Yamane's formula using a stratified random sampling method. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire with a reliability coefficient of 0.97 for academic administration and 0.98 for student quality, resulting in an overall reliability of 0.98. The data were analyzed using mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The research findings revealed that:

1. Academic administration of schools was rated at a high level overall. When considering each aspect, the practices ranked from the highest to the lowest average values were: teaching and learning management, measurement and evaluation and credit transfer, school curriculum development, development and use of educational media and technology, and educational supervision.

2. Student quality according to educational standards was rated at a high level overall. The ranking from highest to lowest average scores included: reading, writing, communication, and calculation abilities; knowledge, basic skills, and positive attitude toward occupation; ability to use information and communication technology; learning achievement according to the school curriculum; analytical and critical thinking skills; and innovation creation ability.

3. The relationship between academic administration and student quality according to educational standards was found to be positive and at a high level, with statistical significance at the .01 level ($r = .741$). The strongest relationship was found between the development and use of educational technology media and the ability in reading, writing, communication, and calculation, while the weakest relationship was between educational supervision and innovation creation ability.

Keywords: Academic administration; Student quality; Educational standards

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้กำหนดแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยมุ่งให้สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป เพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ทั้งนี้ การบริหารงานวิชาการถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา เนื่องจากเป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ตลอดจนการนิเทศและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและบริบทของชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

อย่างไรก็ตาม สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ยังประสบปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียนที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด โดยเฉพาะด้านทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ และการสื่อสาร ซึ่งสะท้อนจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2566 ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำกว่าร้อยละ 50 เกือบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ศึกษาชัยภูมิ เขต 2, 2566)

นอกจากนี้ ยังพบประเด็นปัญหาด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ของครูบางส่วนที่ยังขาดประสิทธิภาพระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังไม่สามารถนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงภาระงานด้านเอกสารที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ครูมีข้อจำกัดด้านเวลาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ปัจจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แม้จะมีนโยบายและโครงสร้างการกระจายอำนาจด้านการศึกษา แต่การบริหารงานวิชาการในระดับสถานศึกษายังไม่สามารถส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างชัดเจน

ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและมีสมรรถนะตามที่หลักสูตรกำหนด จำเป็นต้องอาศัยการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและมุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการด้านวิชาการให้สามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
2. เพื่อศึกษาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณแบบสหสัมพันธ์ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำนวน 261 โรงเรียน รวมผู้บริหารสถานศึกษา 232 คน และครูผู้สอน 1,555 คน รวมทั้งสิ้น 1,787 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำนวน 327 คน คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยคำนวณจากสูตรของ

Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 42 คน และครูผู้สอน จำนวน 285 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบคำตอบปลายปิด 2) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ (1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (2) การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน (3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา (4) การนิเทศการศึกษา (5) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert, 1961) 5 ระดับ คือ 5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, และ 1 = น้อยที่สุด 3) แบบสอบถามวัดคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา โดยพิจารณาองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ (1) ความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ (2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา (3) ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม (4) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (5) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา (6) ความรู้ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบ 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ต เช่นเดียวกัน

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการและคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ 2) สร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3) เสนอแบบสอบถามให้ประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและถ้อยคำ 4) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา 5) คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 6) ดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 7) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บข้อมูลจริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ขอนหนังสืออนุญาตจากมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเก็บข้อมูลจากสถานศึกษาตัวอย่าง 2) แจกแบบสอบถามให้ผู้บริหารและครูผู้สอนในพื้นที่เป้าหมาย โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง และสำหรับโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลได้จัดส่งแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ผ่าน QR Code 3) ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนให้ครบถ้วน ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

5. การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและให้คะแนนตามเกณฑ์ของแต่ละข้อ จากนั้นนำข้อมูลเข้าสู่โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ทางสถิติ
6. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) การบริหารงานวิชาการและคุณภาพผู้เรียน แปลผลตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2564) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) และแปลผลตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2564)
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) 3) สถิติในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เป็นรายชื่อ รายด้าน และภาพรวม โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.42) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติเรียงตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.40) รองลงมาคือ ด้านการวัดผลและประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวม

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.47	0.48	มาก	3

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
2. ด้านการวัดผลและประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.57	0.46	มากที่สุด	2
3. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.62	0.40	มากที่สุด	1
4. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.29	0.54	มาก	5
5. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.37	0.47	มาก	4
รวมเฉลี่ย	4.46	0.42	มาก	

2. การวิเคราะห์คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.44) รองลงมา คือ มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.44) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.55) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.46) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหาสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.61) ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.73) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวม

คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ	4.40	0.44	มาก	1
2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา	4.23	0.61	มาก	5
3. ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม	4.16	0.73	มาก	6

คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
4. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.30	0.55	มาก	3
5. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา	4.27	0.46	มาก	4
6. มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ	4.37	0.44	มาก	2
รวมเฉลี่ย	4.29	0.48	มาก	

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการโดยภาพรวม (X_{total}) กับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (Y_{total}) มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r = 0.741^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

การบริหารงาน วิชาการของ สถานศึกษา	คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา						
	1. ความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ (Y_1)	2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา (Y_2)	3. ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม (Y_3)	4. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Y_4)	5. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา (Y_5)	6. มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ (Y_6)	รวม (Y_{total})
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (X_1)	.686 ^{**}	.659 ^{**}	.714 ^{**}	.634 ^{**}	.504 ^{**}	.559 ^{**}	.707 ^{**}

การบริหารงาน วิชาการของ สถานศึกษา	คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา						รวม (Y_{total})
	1. ความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ (Y_1)	2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา (Y_2)	3. ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม (Y_3)	4. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Y_4)	5. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา (Y_5)	6. มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ (Y_6)	
2. ด้านการวัดผลและประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน (X_2)	.511**	.415**	.558**	.410**	.373**	.451**	.511**
3. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา (X_3)	.630**	.589**	.556**	.538**	.585**	.570**	.641**
4. ด้านการนิเทศ การศึกษา (X_4)	.778**	.533**	.363**	.530**	.514**	.615**	.597**
5. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X_5)	.878**	.650**	.435**	.603**	.634**	.652**	.694**
รวม (X_{total})	.826**	.669**	.612**	.640**	.612**	.673**	.741**

สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างค่า X และ Y พบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีความสัมพันธ์กับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันทางบวกหรือมีความสัมพันธ์คล้อยตามกันอยู่ในระดับสูงเพราะมีค่าเกิน 0.71 ($r = .741^{**}$)

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งตรวจสอบระดับการบริหารงานวิชาการและคุณภาพผู้เรียน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างกันในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลวิจัยและการอภิปรายสรุปได้ดังนี้

1. ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจด้านวิชาการอย่างเป็นระบบ ทั้งการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนิเทศการศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผลที่อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และการติดตามผลลัพธ์ของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพล พรเพ็ญ (2561) และเบญจวรรณ กลสิผล (2565) ที่พบว่าการบริหารงานวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนการสอนและการประเมินผล ผู้วิจัยเห็นว่า การที่ผู้บริหารให้ความสำคัญกับกระบวนการเหล่านี้สะท้อนแนวโน้มการบริหารเชิงคุณภาพซึ่งมุ่งใช้ข้อมูลจากการจัดการเรียนรู้และผลการประเมินเป็นฐานในการพัฒนา มากกว่าการบริหารเชิงเอกสารเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ บทบาทของผู้บริหารในการกำหนดกรอบการวัดผล การนิเทศภายใน และการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์สนับสนุนการตัดสินใจ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการ (มูนา จารง, 2560; ปาริชาติ สุนทร, 2560)

2. ระดับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา พบว่า คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ รวมถึงด้านความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ขณะที่ด้านความสามารถในการสร้างนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับรายด้าน แม้จะยังอยู่ในระดับมากก็ตาม ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษายังคงมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลลิตวดี ระดาบุตรอัจฉรา นิยามาและกานดา สกุลธนะศักดิ์ มัวร์ (2565, หน้า 136-144) และสุพล พรเพ็ญ (2561) ที่ชี้ว่าการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมักให้ความสำคัญกับทักษะด้านภาษาและการคำนวณมากกว่าการพัฒนาทักษะเชิงนวัตกรรม อย่างไรก็ตาม การที่ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงเทคโนโลยีของสถานศึกษา (พันธยุทธ ทศระเปียบ, 2564, หน้า 127-140) ผู้วิจัยเห็นว่า “คอขวด” ของคุณภาพผู้เรียนในบริบทนี้ มิได้อยู่ที่การขาดทรัพยากรหรือเครื่องมือทางเทคโนโลยี แต่เป็นการนำเทคโนโลยีไปใช้ในลักษณะสนับสนุนการเรียนรู้เชิงเนื้อหา มากกว่าการออกแบบประสบการณ์เรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และการสร้าง

นวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของจารุกิตติ์ ชินนระราช (2563) ที่ระบุว่าการพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยรูปแบบการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติและการเรียนรู้ฐานปัญหาอย่างเป็นระบบ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียน ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า การบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .741$) แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพมีความเชื่อมโยงกับผลลัพธ์ด้านคุณภาพผู้เรียนอย่างชัดเจน ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพล พรเพ็ญ (2561) และกิริติ นิยมพุ่ม (2565) ที่รายงานความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์รายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีความสัมพันธ์สูงกับความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ สะท้อนว่าการออกแบบการเรียนรู้ที่ใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างมีเป้าหมายสามารถเสริมสร้างทักษะพื้นฐานของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับต่ำกว่าเมื่อเทียบกับคู่ตัวแปรอื่น ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นนี้อาจสะท้อนลักษณะการนิเทศที่ยังมุ่งเน้นการกำกับติดตามและตรวจสอบ มากกว่าการนิเทศเชิงโค้ชหรือการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกับครู

โดยสรุปการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นเชิงสังเคราะห์ว่าการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีได้เป็นเพียงกระบวนการเชิงโครงสร้างหรือเชิงหน้าที่เท่านั้น หากแต่เป็นกลไกเชิงระบบที่มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการยกระดับทักษะพื้นฐานและผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ขณะเดียวกัน ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่า แม้สถานศึกษาจะมีความพร้อมด้านการบริหารและทรัพยากรในระดับสูง แต่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในมิติของการสร้างนวัตกรรมยังต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนแนวทางการนิเทศและการจัดการเรียนรู้ให้มุ่งเน้นการโค้ช การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ และการใช้ข้อมูลผลลัพธ์ผู้เรียนเป็นฐานในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนยืนยันว่า การยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจะเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน เมื่อการบริหารงานวิชาการถูกขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับบริบท และมุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ในด้านการนิเทศการศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับ

กับด้านอื่น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคน พร้อมทั้งดำเนินการนิเทศอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อให้การนิเทศเป็นกลไกในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ไม่ใช่เพียงการกำกับติดตามเชิงเอกสาร

1.2 จากผลการวิจัยด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา พบว่า ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน โดยสนับสนุนให้ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง ใช้กระบวนการทำงานกลุ่ม การคิดสร้างสรรค์ และการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้และพัฒนานวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า การบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบหรือแนวทางการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า คุณภาพผู้เรียนด้านความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับรายด้าน ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางหรือรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านการสร้างนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้คุณภาพผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา

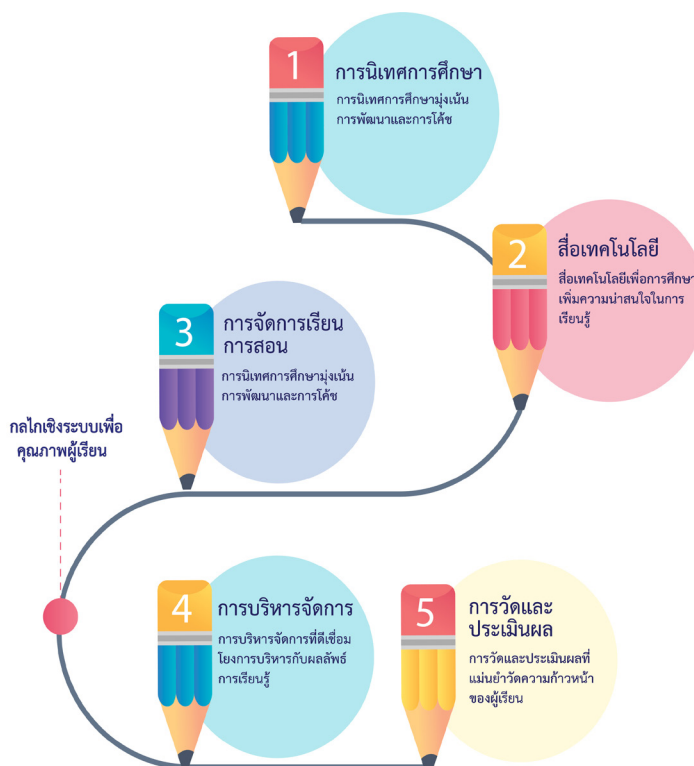
2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา เช่น ปัจจัยด้านผู้บริหาร ครู กระบวนการจัดการเรียนรู้ หรือบริบทของชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาอย่างรอบด้าน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้เชิงสังเคราะห์ว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเป็นกลไกเชิงระบบที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงการบริหารจัดการกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่า แม้สถานศึกษาจะมีความเข้มแข็งในการพัฒนาทักษะพื้นฐานของผู้เรียน แต่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการสร้างนวัตกรรมยังต้องอาศัยการปรับกระบวนการบริหารและการนิเทศการศึกษาให้มุ่งเน้นการพัฒนา การโค้ช และการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น องค์ความรู้ที่ได้สามารถใช้เป็นฐานเชิง

แนวคิดในการพัฒนาและยกระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- กীরติ ฉิมพูน. (2565). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จารุกิตติ์ ชินนะราช. (2563). การพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับแนวคิดสะเต็มศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (ปริญญาพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2564). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจวรรณ กลีผล. (2565). *การบริหารงานวิชาการของผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอำนาจเจริญ*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- ปาริชาติ สุนทร. (2560). *การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พันธุธร ทัศระเปียบ, อรุณ จุติผล และวันฉัตร ทิพย์มาศ. (2562). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 11(1), 127-140.
- มูนา จารง. (2560). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ลลิตวดี ระดาบุตรอัจฉรา นิยามาและกานดา สกุลธนะศักดิ์ มัวร์. (2565). การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตสัตตบงกช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 10(38), 136-144.
- ลักษณ์ประภา สุวรรณสมบัติ. (2565). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพสถานศึกษาตามแบบชีวิตวิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. (2566). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปี พ.ศ. 2566*. ชัยภูมิ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2.
- สุพล พรเพ็ญ. (2561). *การบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Likert, R. (1961). *New patterns of management*. New York, NY: McGraw-Hill.